

луцького журналіста і письменника Володимира Лиса, котрі збуваються з високою точністю. Не вважаємо за доцільне наводити у нашому дослідженні для прикладу окремі прикмети, оскільки багато їх протягом лише останніх років видано кількома збірниками. І, що характерно, така література не залежується на полицях книгарень, а популярна не лише серед тих, хто займається сільськогосподарським виробництвом на промисловій основі, а й серед дачників, тих, хто веде приватне господарство.

Використана література:

1. Денисов О., Ведейко М. Будівничі курганів // Голос України. – 2003. – 18 листопада.
2. Петров В. Походження українського народу. – К. : МП “Фенікс”. – С. 192.
3. Становлення і розвиток аграрної освіти і науки в Україні (з найдавніших часів і до сьогодення) / Д. О. Мельничук, М. В. Зубець, Л. Ю. Беренштейн, С. С. Коломієць, Б. Я. Панасюк, С. К. Рудик, С. К. Гузеватий ; Нац. аграр. ун-т. – К. : НАУ, 2005. – 224 с.
4. Українське народознавство / за ред. С. П. Павлюка, Г. Й. Гориня, Р. Ф. Кирчівка. – К. : Фенікс, 1997. – 607 с.

КОСТРИЦА Н. Н. *Истоки земледелия и формирование традиций хлеборобской культуры украинцев.*

В статье исследовано истоки возникновения земледелия и формирования системы народных знаний о природе.

Ключевые слова: *земледелие, хлеборобская культура, народные знания, народные приметы, традиции, ценности.*

KOSTRYTSYA N. M. *The origins of Agriculture and the Formation of Traditions of Ukrainian Peasant Culture.*

This article explores the source of agriculture and the formation of people’s knowledge about nature.

Keywords: *agriculture, farming culture, traditional knowledge, traditional signs, traditions and values.*

Криштоф С. Д.
Міністерство освіти і науки, молоді та спорту

СУТНІСТЬ І ВИДИ ІНТЕРНЕТ-ПІДТРИМКИ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

У статті простежено ланцюжок понять “педагогічна підтримка”, “комп’ютерна підтримка”, “Інтернет-підтримка”; висвітлено сутність Інтернет-підтримки і виокремлено її основні види з точки зору використання у практиці навчання.

Ключові слова: *Інтернет-підтримка, сутність Інтернет-підтримки, види Інтернет-підтримки, навчальний процес.*

Характерною рисою сучасної освіти є її побудова на засадах гуманізації, що передбачає максимальне врахування неповторної

індивідуальності учня, його устремлінь і запитів; всіляке сприяння особистісному становленню і розвитку учня; створення комфортних умов для його навчальної і пізнавальної діяльності; надання вчасної допомоги у подоланні перешкод. Саме така орієнтація зумовила появу та усталення в педагогічній літературі терміну “педагогічна підтримка”.

Масштабні процеси комп'ютеризації та інформатизації освіти спричинили глибокі зміни в цій галузі, вплинули на її фундаментальні засади і відкрили нові шляхи для реалізації гуманістичних ідей. Новітні комп'ютерно-орієнтовані технології, з використанням яких у навчальному процесі пов'язане поняття “комп'ютерна підтримка”, надали педагогу нові й потужні засоби підвищення якості й результативності навчання, виступили потужним інструментом реалізації педагогічної підтримки в практиці педагогічної діяльності.

Розвиток комп'ютерної мережі Інтернет і вдосконалення комп'ютерних комунікацій, концентрація в мережі практично неосяжних і актуальних для навчання інформаційних ресурсів, відкритих для доступу без будь-яких перешкод матеріального, географічного, політичного чи часового характеру, призвели до інноваційних змін в освітній галузі, до перенесення навчального процесу в площину глобального інформаційного простору. Незважаючи на велику кількість психолого-педагогічних досліджень, присвячених аналізу зазначених змін в освіті, глибинна сутність цих змін, їх дидактичний, методичний, виховний потенціал і дотепер залишаються недостатньо осмисленими й теоретично узагальненими.

З вищезазначеного випливає актуальність дослідження феномена Інтернет-підтримки, що є необхідною передумовою для обґрунтування шляхів і способів ефективного використання Інтернет-підтримки у навчальному процесі закладів освіти різного рівня і безпосередньо у професійної діяльності вчителя.

Проблема Інтернет-підтримки освітнього процесу досліджується як у теоретичному, так і в науково-прикладному аспектах. У теоретичному аспекті відбувається пошук її статусу як педагогічної категорії (В. І. Магойченков, А. В. Мосіна, О. С. Лещенко та інші); дослідження науково-прикладного характеру спрямовані на розробку питань проектування Інтернет-підтримки і методичних засад її використання у навчальному процесі. Використання Інтернет-підтримки розглядається дослідниками в ракурсі досягнення таких цілей, як формування інформатичної компетентності учнів (І. Н. Нахметов); підвищення якості менеджменту освіти (В. С. Джулай); організації дидактично зорієнтованої комунікації між учасниками навчального процесу (А. А. Ахаян);

запровадження нових форм організації освітнього процесу (Л. О. Маленкова, М. В. Моїсеєва) і т.ін.

Мета статті полягає у висвітленні сутності поняття “Інтернет-підтримка”, виокремленні її основних видів, значимих для використання у практиці навчання.

З метою з’ясування сутності Інтернет-підтримки, звернемося до поняття педагогічної підтримки, де ключовим словом виступає “підтримка”. Введення поняття педагогічної підтримки в науковий обіг, виокремлення проблеми педагогічної підтримки в особливу сферу цілеспрямованої педагогічної діяльності було здійснено О. С. Газманом [3]. Педагогічна підтримка розглядається перш за все в контексті гуманізації освіти. У дослідженнях, присвячених вивченню феномену педагогічної підтримки (Т. В. Анохіна, О. С. Газман, О. Ю. Коджаспіров, Г. М. Коджаспірова, Н. М. Михайлова, Т. О. Строкова, І. Д. Фрумін, С. М. Юсфін, І. С. Якиманська та інші), вона розкривається як багатомірний процес створення комфортних умов для особистісного розвитку й саморозвитку учня з максимальним використанням його особистого потенціалу; як особлива педагогічна діяльність, спрямована на сприяння розкриттю й реалізації власних внутрішніх сил дитини, на формування її здібностей до самостійної діяльності, до вільного вибору; як надання превентивної та оперативної допомоги дітям у вирішенні їхніх індивідуальних проблем з успішним просуванням у навчанні, з життєвим і професійним самовизначенням.

Педагогічна підтримка як складова освітнього процесу передбачає спеціально організовану педагогічну діяльність, спрямовану на: створення психолого-педагогічних умов для повноцінного інтелектуального розвитку учня; виявлення способів пізнавальної діяльності (у тому числі, в рамках навчальної), адекватних віковій та індивідуальній характеристикам учня; забезпечення поступальної динаміки психічного розвитку учня в процесі навчання. Основні функції педагогічної підтримки полягають у допомозі учневі в становленні його як особистості, у розкритті й розвитку його актуальних і потенційних можливостей, створенні умов для їхньої максимальної реалізації. Педагогічна підтримка визнається цінною, якщо вона делікатна, тактовна, грамотна, своєчасна, адресна й дозована, повсякденна й екстрена, але головне, якщо вона в усіх випадках повною мірою виконує своє навчальне, виховне й розвивальне призначення, працює на перспективу.

Педагогічна підтримка може надаватися учневі безпосередньо або опосередковано. В умовах інформатизації освіти істотно зростають способи реалізації педагогічної підтримки, адже інформаційні технології

служать людині, розвитку її здібностей [5], розкриттю схованого в ній скарбу – її неповторної індивідуальності. Вже на початкових етапах комп'ютеризації та інформатизації проявилася роль цих інновацій у створенні комфортних умов для навчально-пізнавальної діяльності і розвитку дитини, що в ракурсі зазначеного вище відтворювалося поняттям "комп'ютерна підтримка". Використання інформаційних технологій для педагогічної підтримки учнів сприяло посиленню тих її рис, що визначають цінність підтримки, а саме своєчасності, повсякденності, екстреності, грамотності, адресності, делікатності, дозованості.

Поняття "комп'ютерна підтримка" поступово набуло певного змісту і увійшло до наукового обігу. Теоретичне дослідження сутності, видів, функцій, режимів і способів надання комп'ютерної підтримки наведено в [4].

Важливо зазначити, що поняття "комп'ютерна підтримка" використовується не тільки й не стільки в сенсі педагогічної підтримки, надаваної учневі опосередковано через комп'ютерні засоби (з використанням інформаційних технологій), а й у значно ширшому смислі. Це поняття охоплює різні спрямування підтримки, здійснювані за допомогою зазначених засобів. Так, у російській вільній енциклопедії Вікіпедії [7] наводиться поняття комп'ютерної підтримки уроку як "комплексу педагогічних прийомів з використанням комп'ютерної техніки, спрямованих на підвищення ефективності навчання і полегшення праці педагога". Далі уточнено, що "Сьогодні комп'ютерна підтримка уроку включає в себе використання вчителем і учнем різних периферійних пристроїв: інтерактивні дошки, мультимедійні проектори, сканери, принтери, графічні планшети; мережне обладнання; програмне забезпечення різної спрямованості: навчаючі програми, в тому числі електронні лабораторні роботи й віртуальні музеї". На жаль, цитована стаття вільної енциклопедії містить явні логічні протиріччя навіть у самому визначенні комп'ютерної підтримки і суттєво звучує це поняття, фактично зводячи його до використання сукупності перелічених окремих пристроїв і програмних засобів, вибір яких важко коментувати.

Широке тлумачення комп'ютерної підтримки надається в [2]: "комп'ютерну підтримку можна розглядати на різних рівнях: на рівні навчального процесу в освітньому закладі (у такому випадку підтримка стосується всіх аспектів діяльності закладу, включаючи управлінську, організаційну та ін.); на рівні навчання предметної дисципліни; на рівні певного виду предметної діяльності учня (дослідницької, тренувальної, самостійної, самоконтролю та ін.); на рівні діяльності в конкретному комп'ютерному середовищі (програмно реалізована система підтримки

користувача)”. Наведений перелік можна продовжувати.

Слід зазначити, що поняття комп’ютерної підтримки спочатку включало аспекти, пов’язані з використанням електронних інформаційних ресурсів і програмних засобів педагогічного призначення, поширюваних на носіях, але поступово це поняття поширилося і на мережні ресурси Інтернет та технології передавання інформації.

Іntenсивний розвиток комунікаційних технологій, збільшення їх використання у різних видах людської діяльності, зокрема в галузі послуг, бізнесі, медицині, фінансово-економічній сфері тощо сприяв виокремленню терміна “Інтернет-підтримка”. У загальноживаному значенні під Інтернет-підтримкою розуміється здійснення через мережу Інтернет таких заходів, як проведення рекламної кампанії, цілодобове обслуговування клієнтів, надання довідкової інформації в будь-який час, забезпечення термінової консультативної допомоги тощо.

Інтернетизація освітніх закладів, утворення якісно нового інформаційно-навчального середовища сприяли появі терміну “Інтернет-підтримка” з педагогічним змістовим наповненням. Попри поширеність терміну в сучасній педагогічній літературі, на цей час він не є усталеним і застосовується в досить різних тлумаченнях. Більшість дослідників вживають цей термін як фразеологічний оборот, синонімічний до виразів “використання Інтернет (або комунікаційних) технологій”, або “за допомогою Інтернет (комунікаційних) технологій”. Наприклад, “Інтернет-підтримка дистанційного навчання”, “Інтернет-підтримка професійного розвитку педагогів” тощо.

Порівняльний аналіз тлумачень поняття “Інтернет-підтримка”, які зустрічаються в педагогічних працях, доводить, що існують суттєві розбіжності стосовно того, що автори розуміють під цим поняттям. Так, Інтернет-підтримку трактують як:

– мережні ресурси (“ресурси, що передбачають чітко визначену технологію їхнього використання в навчальному процесі школи” [9]);

– сукупність заходів щодо адміністрування та моніторингу навчального процесу, здійснюваних на основі використання мережі Інтернет (“проведення всіх поточних навчальних і контрольних заходів відповідно до встановленого навчального плану, відновлення навчальних матеріалів, розміщених в Інтернет, вивчення освітнього сектора Інтернет і допомога слухачам в освоєнні інформаційних ресурсів Інтернет у рамках їхньої предметної спеціалізації” [10]);

– інформаційно-навчальне середовище з певними відмітними ознаками, утворюване з використанням Інтернет (інформаційно-навчальне середовище з дидактичними функціями, значущими для самоосвітньої

діяльності майбутнього педагога [6], “якісно нове навчальне середовище, в якому реалізується формула інформація + дидактика + комп’ютер” [8], “предметно-орієнтовані користувальницькі середовища, які надають користувачеві свободу дій, що забезпечують гнучкість, варіативність змісту й форм подання матеріалу, підтримку ініціативи викладача й учня” [1]);

– засіб досягнення визначеної педагогічної цілі (“системний цілісний засіб зміни й перетворення педагогічної діяльності, спрямований на підвищення якості освітнього процесу і становлення професійної компетентності фахівця” [11]);

– система певним чином спрямованої діяльності суб’єктів навчального процесу з використанням Інтернет (“система сумісної діяльності суб’єктів навчального процесу в старшій школі, заснована на використанні Інтернет-технологій, узгоджена з цілями та змістом навчального процесу, яка підтримує становлення інформаційної компетентності учня” [12]).

Наявна розбіжність тлумачень свідчить про багатоаспектність поняття Інтернет-підтримки, зумовлену широким спектром педагогічно значимих функцій, доступних для реалізації за її допомогою, що визначає, у свою чергу, розмаїття відповідних застосувань у навчальному або ширше – в освітньому процесі.

На нашу думку, уявляється доцільним виокремити такі основні види Інтернет-підтримки навчального процесу:

– *ресурсний*, основу якого складає опора на глобальну мережу як на найбільше сховище інформаційних ресурсів людства, актуальних для освіти;

– *комунікаційний*, що спирається на унікальні можливості Інтернет щодо забезпечення міжособистісних зв’язків суб’єктів навчання;

– *сервісний*, який передбачає застосування спеціалізованих сервісів Інтернет для організації різних форм колективної навчально-пізнавальної діяльності, в тому числі навчально-дослідної, творчої [13], що заслуговує на особливу увагу в ракурсі реалізації підходу до навчання, заснованого на колективній роботі і відомого як *collaborative approach* або *collaborative learning* (колаборативне навчання). Цей підхід набуває все більшої популярності і є “трендом сучасної індустрії навчання і розвитку” [14].

Кожний із перелічених вище видів підтримки конкретизується у певних формах і методах навчання, використання яких вимагає від учителя наявності відповідного комплексу педагогічних, інформатичних і методичних знань, умінь, а також мотивації. Тільки вчитель, переконаний у педагогічній ефективності Інтернет-підтримки, для якого застосування Інтернет набуло особистісного сенсу, життєвої і професійної потреби, буде здатним відшукувати і запроваджувати нові способи навчання й розвитку учня.

Висновки. Інтернет-підтримка виступає потужним чинником гуманізації освіти, підвищення якості та ефективності навчального процесу. Використання прогресивних концепцій навчання, продуктивних методик, які поєднують новітні педагогічні ідеї із здобутками найпередовіших цифрових технологій, створює сприятливі умови для становлення і розвитку освіченої, високодуховної, самодостатньої особистості, здатної до вільного вибору, самореалізації, самоосвіти. Основними видами Інтернет-підтримки навчального процесу є ресурсний, комунікаційний, сервісний. З'ясування сутності і видів Інтернет-підтримки є необхідним для розробки форм і методів її використання у практиці предметного навчання з урахуванням специфіки предметної галузі, освітнього рівня, на якому відбувається навчальний процес, вікових особливостей учнів. Усі окреслені аспекти вимагають адекватного відображення в системі професійної підготовки майбутнього вчителя для сучасної школи.

Перспективи подальших досліджень ми вбачаємо у розробці проблеми вдосконалення підготовки майбутніх учителів до використання Інтернет-підтримки у практиці предметного навчання; у проектуванні практико-орієнтованих педагогічних технологій використання Інтернет-підтримки; у проектуванні і створенні відповідного навчально-методичного забезпечення.

Використана література:

1. Баядин Д. В. Адаптивность компьютерной обучающей среды к уровню пользователя. // Д. В. Баядин / Міжнародний конгрес "Информационные технологии в образовании", Москва, 2003. – Режим доступу : <http://www.ito.su/2003/II/1/II-1-2924.html>.
2. Білоусова Л. І. Формування пізнавального інтересу учнів основної школи до навчання природничо-математичних дисциплін за комп'ютерної підтримки / Л. І. Білоусова, Н. В. Житеньова // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2010. – № 2(16). – Режим доступу : <http://www.ime.edu-ua.net/em16/content/10bliscf.htm>.
3. Газман О. С. Педагогическая поддержка детей в образовании как инновационная проблема / О. С. Газман // Новые ценности образования. – 1995. – № 3. – С. 58-64.
4. Житеньова Н. В. Формування пізнавального інтересу учнів 7-9 класів у процесі навчання предметів природничо-математичного циклу за комп'ютерної підтримки : дис. канд. пед. наук : 13.00.09 / Житеньова Наталя Василівна ; Харк. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. – Харків, 2009. – 268 с.
5. Кинелев В. Г. Для решения проблем современного образования необходимо объединить возможности мирового сообщества / В. Г. Кинелев // Информатика образование. – 2003. – № 2. – С. 2-7.
6. Кисельова О. Б. Дидактичні функції інформаційно-навчального середовища у контексті самоосвітньої діяльності майбутнього педагога / О. Б. Кисельова // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. – Серія : Педагогіка. – Тернопіль : ТНПУ, 2008. – № 7. – С. 96-100.
7. Компьютерная поддержка урока [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ru.wikipedia.org/wiki/Компьютерная_поддержка_урока
8. Магойченков В. И. Некоторые подходы к формированию компьютерной поддержки самостоятельных форм обучения / В. И. Магойченков // XII Международная конференция-выставка "Информационные технологии в образовании". – Москва: 2002. – Режим доступу : <http://www.bitpro.ru/ito/2002/I/1/I-1-730.html>

9. Могилев А. В. Учебные компьютерные коммуникации, как единая среда общения. [Электронный ресурс] / А. В. Могилев // Электронне видання "Письма в Emissia.Offline: электронный научно-педагогический журнал". – СПб., 2000. ART 794. Гос.рег.#0320100088. – Режим доступа : <http://www.emissia.org/offline/2000/794.htm>
10. Моисеева М. В. Координатор как ключевая фигура процесса дистанционного обучения / М. В. Моисеева // Дистанционное образование. – 2000. – № 1.
11. Мосина А. В. Электронное портфолио преподавателя как форма интернет-поддержки деятельности преподавателя в магистратуре педагогического вуза / А. В. Мосина, О. С. Лещенко // Международный конгресс "Информационные технологии в образовании", Москва, 2003. – Режим доступа : <http://www.ito.su/2003/П/3/П-3-3306.html>
12. Нахметов И. Н. Влияние интернет-поддержки учебного процесса на информационную компетентность старших школьников [Электронный ресурс] / И. Н. Нахметов // Электронне видання "Письма в Emissia.Offline: электронный научно-педагогический журнал". – СПб., 2006. ART 1046. Гос.рег.#0420600031. – Режим доступа : <http://www.emissia.org/offline/2006/1101.htm>
13. Осадчий В. В. Сервіси Інтернет для дистанційного навчання у процесі професійної підготовки майбутніх учителів / В. В. Осадчий // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2010. – № 6(20). – Режим доступа : <http://www.ime.edu-ua.net/em.html>
14. Скиба Е. Ю. Средства синхронного и асинхронного электронного обучения. [Электронный ресурс] / Е. Ю. Скиба. // 20.05.10. – Режим доступа : <http://v-class.ru/db/vc/CF9084B03E2F0098C3257584002CEF24/doc.html>.

Криштоф С. Д. Суцність и види интернет-піддержки учебного процесса.

В статье прослежена цепочка понятий "педагогическая поддержка", "компьютерная поддержка", "Интернет-поддержка"; отражена суцність Интернет-піддержки и выделена её основные виды с точки зрения использования в практике учебы.

Ключевые слова: Интернет-піддержки, суцність Интернет-піддержки, види Интернет-піддержки, учебный процесс.

KRISHTOF S. D. Suschnost' and types of Internetsupport of educational process.

The chainlet of concepts "Pedagogical support", "computer support", "Internetsupport", is traced in the article; essence of Internetsupport is reflected and selected its basic kinds from point of the use in practice of studies.

Keywords: Internetsupport, essence of Internetsupport, types of Internetsupport, educational process.

**Лагодинський О. С.
Воєнно-дипломатична академія**

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СУЧАСНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИМ МОВАМ

У статті проаналізовано методи навчання іноземним мовам у ХХ–ХІ ст. та досліджено тенденції їх розвитку.

Ключові слова: методи навчання іноземним мовам; прямі методи; свідомі методи; інтенсивні методи; інтерактивні методи

В умовах інтенсивного зближення нашої держави зі світовим співтовариством все більшого значення набувають проблеми іншомовного